

PRACE GEOGRAFICZNE

zeszyt 167, 2022, 119–145

doi: 10.4467/20833113PG.22.010.16223

Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ

Komisja Geograficzna, Polska Akademia Umiejętności

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego

GEOGRAFICZNE UWARUNKOWANIA UTWORZENIA POWIATU MIASTECKIEGO

Adam Robert Parol

The geographical factors of the establishment the Miastko district

Abstract: This article raises the issue of potential possibilities for an establishment of the district with the capital in Miastko, which is the town of ten thousand residents, located in Bytów district. Miastko was already a capital of the unit in the past, but this function was not restored in 1999 or later. Based on assumptions from the period of shaping the current administrative division and the functions of the centres in the rank of the capital of the district, distinguished in the literature, in confrontation with the contemporary role of Miastko in the settlement network and its range and strength of functional and spatial relations with surroundings, the level of provision of services for the local community (including administration) was determined as well as the strength of connections between this centre and the surrounding communes. For the purposes of the article, the indicator of communication linkages was constructed, which was used as one of the measures of the size of functional connections between neighbouring communes and Miastko. All the considerations are set in the context of the demographic potential of the possible unit and the regional distinctiveness of the Middle Pomerania, including administratively as the Middle Pomerania Province. The undertaking of this topic is related to the constant need to discuss the shape of the administrative division in Poland and the willingness of the scientific community to formulate recommendations for decision makers in this regard.

Keywords: Miastko, the Middle Pomerania, district, administrative division, services

Zarys treści: Artykuł podejmuje tematykę potencjalnej możliwości utworzenia powiatu ze stolicą w Miastku – 10-tysięcznym mieście położonym w powiecie bytowskim. Ośrodek ten pełnił taką funkcję w przeszłości, jednak rola ta nie została mu przywrócona w 1999 r. ani później. Na podstawie założeń pochodzących z okresu kształtowania obecnie obowiązującego podziału administracyjnego oraz wyróżnianych w literaturze przedmiotu funkcji ośrodków w randze stolicy powiatu, w konfrontacji ze współczesną rolą Miastka w sieci osadniczej oraz zasięgu i sile relacji funkcjonalno-przestrzennych miasta z jego otoczeniem, określono stopień wyposażenia potencjalnej stolicy powiatu miastckiego w usługi służące obsłudze lokalnej społeczności (w tym w zakresie administracji) oraz siłę powiązań między tymże ośrodkiem a okolicznymi gminami. Na potrzeby badania stworzono wskaźnik ciążenia komunikacyjnych, który wykorzystano jako jedną z miar wielkości związków funkcjonalnych między sąsiednimi gminami a Miastkiem. Całość rozważań osadzona jest w kontekście potencjału demograficznego ewentualnej jednostki oraz odrębności regionalnej Pomorza Środkowego, w tym administracyjnie – jako województwa środkowopomorskiego. Podjęcie tej tematyki związane jest z nieustającą potrzebą dyskusji nad kształtem podziału administracyjnego w Polsce oraz chęcią sformułowania rekomendacji ze strony środowiska naukowego dla decydentów w tym zakresie.

Słowa kluczowe: Miastko, Pomorze Środkowe, powiat, podział administracyjny, usługi

Wstęp

Pomimo upływu ponad dwóch dekad od wdrożenia w Polsce ostatniej reformy podziału administracyjnego, nie ustają debaty środowisk naukowych, politycznych i lokalnych, które wskazują na niedoskonałości obowiązującego od 1999 r. aparatu władzy terytorialnej i jego przestrzennej organizacji. Najczęściej dotyczą one poziomu wojewódzkiego, pomijając inne szczeble samorządu, których kształt niejednokrotnie odznacza się silniejszym oddziaływaniem na życie ich mieszkańców. Niniejsze badanie skupia się na podziale administracyjnym państwa na poziomie powiatowym, choć z racji położenia obszaru badań – środkowopomorskiego Miastka i okolicznych gmin – nie sposób było nie odnieść się również do podziału kraju na województwa. Celem głównym opracowania jest wskazanie funkcji adekwatnych dla polskich miast pełniących rolę stolicy powiatu, a znajdujących się w Miastku, oraz wskazanie gmin o najsilniejszych powiązaniach administracyjno-funkcjonalnych z Miastkiem, jako potencjalnych części składowych powiatu miastckiego. Rozważania te traktują o zasadności utworzenia powiatu z siedzibą w Miastku – zarówno w kontekście odpowiedniego wyposażenia w usługi jego potencjalnej stolicy, jak i wielkości oraz potencjału demograficznego takiej jednostki – i osadzone są w kontekście historycznym (w odniesieniu do niegdyś istniejącego powiatu miastckiego) oraz ewentualnych zmian w przyszłości, związanych z odrębnością administracyjną regionu Pomorza Środkowego jako województwa środkowopomorskiego. Wśród celów dodatkowych wskazać należy na potrzebę rozwinięcia dorobku naukowego środowiska geograficznego poprzez identyfikację, na podstawie określonego

studium przypadku, określonych uwarunkowań świadczących o randze miejscowości oraz jej obszarze obsługi w kontekście funkcji i zadań adekwatnych dla szczebla powiatowego podziału administracyjnego w Polsce, które mogą być odniesione także do podobnych badań w innych częściach kraju. Autor pragnie w tym miejscu zaznaczyć, iż przedstawione w niniejszym opracowaniu wyniki badań odnoszą się wyłącznie do sfery funkcjonalno-przestrzennej ewentualnego powiatu miastecckiego. Kompleksowe ujęcie, odnoszące się m.in. do potencjału finansowego czy organizacji aparatu władzy takiego wydzielenia, wymagałoby przeprowadzenia dodatkowych badań, choć osadzonych ściśle w zidentyfikowanych w tym artykule ramach (w szczególności przestrzennych).

Funkcje miast powiatowych i powiatów w obecnie obowiązującym podziale administracyjnym

Powiat to jedna z trzech jednostek obowiązującego aktualnie na terenie Polski podziału terytorialnego, która w obecnym kształcie funkcjonuje od 1 stycznia 1999 r., reaktywowana w odmiennym kształcie po niemal ćwierćwieczu nieobecności na mapie Polski. Podstawą prawną działania każdego z istniejących obecnie 380 takich wydzieleń jest Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, która określa kompetencje i zadania tego szczebla podziału państwa. Powiat może składać się z całego terytorium sąsiadujących ze sobą gmin lub z miasta na prawach powiatu. Z punktu widzenia funkcjonalnego niezmiernie istotny wydaje się zapis wspomnianej ustawy, wedle której silny nacisk winien być położony na spójność powstałego wydzielenia: „Ustalenie granic powiatu następuje poprzez wskazanie gmin wchodzących w skład powiatu, a zmiana jego granic dokonywana jest w sposób zapewniający powiatowi terytorium możliwie jednorodne ze względu na układ osadniczy i przestrzenny, uwzględniający więzi społeczne, gospodarcze i kulturowe oraz zapewniający zdolność wykonywania zadań publicznych”. Ten akt prawny zawiera również katalog zadań własnych i zleconych powiatu, do których należy m.in. prowadzenie szpitali ogólnych, zarządzanie siecią dróg powiatowych, prowadzenie placówek edukacyjnych umożliwiających kształcenie na poziomie ponadpodstawowym czy też prowadzenie inspekcji (np. sanitarnej) oraz urzędów pracy (Małecka-Łyszczek 2013). Kompetencje w zakresie tworzenia, znoszenia, zmiany granicy, nazwy czy siedziby powiatu należą do Rady Ministrów (Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym).

Role poszczególnych ośrodków w sieci osadniczej związane są ze stopniem ich centralności, tj. wyposażeniem w usługi oraz możliwości nabycia w nich dóbr wyższego rzędu. Podejście to nawiązuje do teorii ośrodków centralnych Waltera Christallera, którego model stał się w XX w. inspiracją dla wielu badaczy i decydentów

zajmujących się kształtowaniem podziału administracyjnego. Współczesny podział terytorialny państwa polskiego w znacznej mierze nawiązuje do siedmiu poziomów ośrodków postulowanych przez Christallera. W takim układzie stolicami powiatów winny być polskie miasta znajdujące się na poziomie trzecim, choć w rzeczywistości grupę tę tworzą ośrodki przynależące również do poziomu czwartego, a nawet piątego¹. Pozostałe aspekty teorii Christallera, zakładające równomierność rynków zbytu oraz identyczność dostępności transportowej ośrodków na każdym poziomie, nie znajdują swojego odzwierciedlenia w rzeczywistości z racji złożoności przestrzeni geograficznej.

W zagadnieniu organizacji przestrzennej szczebla powiatowego w Polsce istotne znaczenie ma nie tylko ranga ośrodka pełniącego funkcję siedziby władz powiatowych oraz wyposażenie całej jednostki w odpowiednie placówki, lecz również struktura i układ sieci osadniczej oraz relacje funkcjonalno-przestrzenne w obrębie danego wydzielenia. Niezbędne jest zatem określenie pewnych ram przestrzennych stanowiących normy warunkujące zasadność utworzenia poszczególnych powiatów, które z jednej strony związane byłyby z istniejącym stanem sieci osadniczej i relacjami w niej zachodzącymi, z drugiej zaś umożliwiały kształtowanie nowych powiazań i funkcji, wzmacniających aparat samorządowy oraz sytuację mieszkańców danej jednostki.

Studia modeli sieci ośrodków usługowych, prowadzone w latach 1976–1977 przez Stefana Dziewulskiego, zakładały istnienie ośrodków poziomu pośredniego między wówczas obowiązującymi w Polsce gminami a województwami, nazywanych „ponadgminnymi”. To właśnie w „rozwinętym ośrodku usługowym byłego powiatu”, liczącym nie mniej niż 15 tys. mieszkańców, a obsługującym w ramach dziennego lub tygodniowego rytmu przemieszczeń od 40 do 120 tys. osób dostępnym transportem indywidualnym w 30 minut, a zbiorowym w 60 minut, upatrywano niezbędnego ogniwa w sieci osadniczej kraju (Nowakowski 1984).

W latach 90. XX w., kiedy to podjęto próby reformy podziału administracyjnego państwa polskiego, często postulowano przywrócenie szczebla powiatowego. Pierwszym przejawem takich działań było ustanowienie w 1990 r. rejonów administracyjnych, które z dzisiejszej perspektywy można określić mianem delegatur urzędów wojewódzkich, a których siedziby w większości pokrywały się z grupą stolic powiatów sprzed 15 lat (Ustawa z dnia 22 marca 1990 r. o terenowych organach rządowej administracji ogólnej; Rozporządzenie Ministra – Szefa Urzędu Rady Ministrów z dnia 9 czerwca 1995 r. w sprawie określenia siedzib i terytorialnego zasięgu działania urzędów rejonowych). Ich liczba w 1991 r. ukształtowała się na poziomie 268 (Rozporządzenie Ministra – Szefa Urzędu Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1990 r.

¹ Według obecnego podziału administracyjnego w Polsce, pierwszy poziom to poziom sołecki, drugi – gminny, trzeci – powiatowy, czwarty – subregionalny, piąty – wojewódzki/regionalny, szósty – metropolitalny, siódmy – stolica państwa.

zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia siedzib i terytorialnego zasięgu działania urzędów rejonowych). Głównymi przesłankami, które (teoretycznie) decydowały o ustanowieniu siedziby rejonu w danym mieście były m.in. (Molenda 1996):

- liczba ludności miasta;
- istniejący stopień wyposażenia w urzędy i instytucje o charakterze specjalnym;
- pełnione funkcje gospodarcze, kulturalne i oświatowe o znaczeniu regionalnym;
- historyczne tradycje pełnienia funkcji administracyjnych;
- dostępność komunikacyjna.

W 2. połowie lat 90. zdecydowano się na przywrócenie powiatowego szczebla podziału terytorialnego w kształcie zbliżonym do istniejących już rejonów, choć z nieco mniejszą liczbą nowych jednostek. J. Wendt (2001) podaje, iż podstawowe założenia autorów ostatniej reformy administracyjnej opierały się na tworzeniu siedzib powiatów w miastach nie mniejszych niż o zaludnieniu wynoszącym 10 tys. osób, a obszar takiej jednostki winno zamieszkiwać nie mniej niż 50 tys. osób, czego wynikiem powinno być powstanie ok. 200–250 wydziałów drugiego szczebla administracji państwowej (dodatkowo planowano wydzielić 51 miast na prawach powiatu). Za M. Kuleszą (1998) można dodać warunek przynależności przynajmniej pięciu gmin do powiatu. Zastosowano również kryteria doboru ośrodków powiatowych analogiczne do tych, które wzięto pod uwagę podczas tworzenia rejonów, gdzie oprócz aspektów demograficznych, gospodarczych, historycznych czy funkcjonalnych, istotną rolę odgrywała lokalizacja wybranych usług w mieście powiatowym – w tym przypadku decydowały takie placówki, jak szkoły ponadpodstawowe, szpitale rejonowe, sądy i prokuratury rejonowe, urzędy skarbowe, placówki ZUS i KRUS, biura pracy czy komendy służb mundurowych (Kurniewicz 2021). Powstałe w ten sposób jednostki osiągałyby względną samodzielność, pozwalającą im na kompleksowe wykonanie zadań publicznych, m.in. dzięki odpowiedniemu wyposażeniu ich w usługi (Wendt 2001).

W efekcie protestów lokalnych społeczności, niezadowolonych z zamiaru nieprzywrócenia funkcji powiatowych ich ośrodkom lokalnym, liczba jednostek wzrosła o ok. 100, co wiązało się z częściowym porzuceniem wstępnych kryteriów merytorycznych. Dodatkowym działaniem było utworzenie 3 lata po wdrożeniu reformy 7 kolejnych powiatów, wśród których były jednostki o bardzo niskim potencjale demograficznym, a których powstanie znacząco negatywnie wpłynęło na potencjał jednostek, z których części powstały². Po 2002 r. nie nastąpiły żadne znaczące korekty w podziale administracyjnym Polski. Według stanu z 2020 r. aż 80 powiatów nie przekraczało zaludnienia wynoszącego 50 tys. mieszkańców (już w 1999 r. takich

² Przykładowo, powstały w 1999 r. powiat bieszczadzki liczył wówczas 49 tys. mieszkańców (czyli mniej niż zakładane 50 tys.). W 2002 r. z jego części wydzielony został powiat leski. Powiat bieszczadzki był zamieszkały w 2020 r. przez 21 tys. mieszkańców, natomiast leski – przez 26 tys. mieszkańców (BDL GUS).

jednostek było 57), a najmniejsze miasto powiatowe – Sejny – zamieszkane było przez zaledwie ok. 5 tys. osób (BDL GUS). Wdrożone przez władze państwowe reformy i korekty podziału administracyjnego, w tym obejmujące poziom powiatowy, w konsekwencji braku zastosowania merytorycznych kryteriów powstałych podziałów, są przedmiotem nieustannej krytyki ze strony środowiska naukowego (m.in. Wendt 2001; Żuber 2010; Zaborowski 2013), a badania wykazały, iż małe jednostki samorządowe mają większą trudność z wykonywaniem przypisanych im zadań w stosunku do dużych (Gendźwiłł i in. 2016).

W literaturze przedmiotu znaleźć można wiele przykładów badań, które odnoszą się do rangi miast w sieci osadniczej poprzez zakres placówek usługowych w nich zlokalizowanych, niejednokrotnie dotyczących w ten sposób zagadnienia pełnienia przez nie funkcji administracyjnych stolicy powiatu. Mogą one przybrać charakter określenia struktury gospodarczej i poziomu rozwoju danego ośrodka (m.in. Jażewicz 2009; Nowak 2012), bądź też jednoznacznie wskazywać na wyposażenie w dane placówki (m.in. Wendt 2001; Sołtys 2013; Parol 2020, 2021). Jacek Sołtys (2013) i Adam Robert Parol (2020, 2021) opierają swoje klasyfikacje głównie na lokalizacji w miastach powiatowych, bądź potencjalnie mogących pełnić takie funkcje, sądów rejonowych, urzędów skarbowych, szkolnictwa ponadpodstawowego i szpitala, uwzględniając również potencjał demograficzny ośrodków. Pierwszy z naukowców mocniej akcentuje rolę administracyjną miast powiatowych, uwzględniając również placówki ZUS i urzędy pracy, drugi zaś rozszerza spektrum funkcji ośrodka o usługi kulturalne i transportowe, biorąc pod uwagę wyposażenie ich w kina oraz dostęp do regularnych kolejowych połączeń pasażerskich. Badacze rozpatrują również niejednokrotnie aspekty historyczne, takie jak tradycje pełnienia funkcji stolicy powiatu czy w innych sferach działalności usługowej (m.in. Wendt 2001). Powszechną (szczególnie, gdy jest to element większych badań), choć skrajnie uproszczoną, techniką badawczą jest określanie potencjału ośrodków na podstawie ich zaludnienia, co niejednokrotnie nie pokrywa się z pełnionymi przez nie funkcjami w sieci osadniczej, zwłaszcza w skali szerszej niż regionalna.

Metody i obszar badania

Główne sposoby gromadzenia i opracowania danych zastosowane w pracy obejmują kwerendę danych statystycznych pochodzących z zasobów Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), analizę rozkładów jazdy transportu publicznego, wyszukiwanie informacji na stronach internetowych jednostek samorządowych, usług oraz instytucji (w przypadku udostępniania publicznie niewystarczającego zakresu danych – kontakt telefoniczny z ich przedstawicielami), lekturę uchwalonych aktów prawnych publikowanych w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, jak również przegląd

dokumentów samorządowych, literatury naukowej (w szczególności regionalnej), popularnonaukowej i prasy lokalnej (dotyczącej Miastka i okolic). Dane statystyczne, jeśli nie wspomniano inaczej, są aktualne według stanu na 2020 r., natomiast badania identyfikacji placówek (oraz ich zasięgów terytorialnych) i dostępności transportowej przeprowadzono w październiku 2021 r.

Pierwszym etapem analiz dotyczących wyposażenia Miastka w usługi mające na celu obsługę miasta i lokalnego zaplecza w kontekście przede wszystkim przestrzennego wymiaru działalności organów administracji państwowej i samorządowej, był wybór spośród zidentyfikowanych usług takich, które mają ściśle określony zasięg terytorialny (por. tab. 2). Dodatkowo uwzględniono również możliwość odbycia podróży transportem kolejowym wykonywanym na regularnych liniach. W efekcie powstała klasyfikacja gmin w zależności od liczby takich powiązań z Miastkiem – za każdy wspólny element przypisywano wartość 1, a maksymalna liczba punktów do zdobycia wynosiła 11 – którą można określić mianem podejścia mieszanego, gdyż uwzględnia ona zarówno ujęcie skalarne (lista usług świadczonych w Miastku), jak i wektorowe (powiązania funkcjonalne otoczenia z Miastkiem). W tym etapie wskazano również inne usługi, nieobjęte rejonizacją lub obsługujące jedynie gminę Miastko, jednak lokowane (w skali regionu Pomorza Środkowego) najczęściej w miastach powiatowych i w największych ośrodkach nieposiadających tego statusu, co stanowi pewien wyznacznik rangi badanej miejscowości w sieci osadniczej jako potencjalnej stolicy powiatu.

Konsekwencją określenia rangi głównego ośrodka badań w sieci osadniczej było wykonanie drugiego etapu pracy, związanego z rozpoznaniem obszaru obsługi Miastka. Aby zidentyfikować dostępność tego ośrodka transportem indywidualnym (samochodem), zdecydowano się na wyznaczenie trasy między środkami ciężkości stolic gmin obszaru badań a środkiem ciężkości Miastka na stronie internetowej Google Maps ok. godziny 12.00 w jednym z dni roboczych w październiku 2021 r., co pozwoliło na sprawdzenie czasu przejazdu na tych odcinkach (por. Przeniosło, Taczanowski 2017).

Jedną z zastosowanych miar określenia siły związku między Miastkiem a okolicznymi gminami został wskaźnik ciężarów komunikacyjnych opracowany na podstawie dwóch, najważniejszych z perspektywy potencjalnego pasażera, cech połączeń transportu publicznego – liczby bezpośrednich połączeń w dniu roboczym w ciągu doby z miejscowości gminnej do Miastka oraz ich średniego czasu przejazdu (wyrażonego w minutach). W zastosowanym wzorze liczba połączeń została podzielona przez pierwiastek kwadratowy średniego czasu przejazdu, gdyż zdecydowanie bardziej istotna dla osoby podróżującej jest możliwość dostania się do danego miejsca, a dopiero w następnej kolejności rozpatruje ona długość podróży (por. Guzik i in. 2020; Parol 2020, 2021). Interpretacja otrzymanych wyników jest następująca – im wyższy rezultat, tym silniejsze powiązania. Skala przestrzenna opracowania

była zbyt mała, aby rozpatrywać również połączenia z przesiadką – dostępność ośrodka lokalnego winna kształtować się bowiem w granicach możliwości dotarcia doń bezpośrednio. Otrzymane rezultaty porównano z poziomem skomunikowania wybranych miejscowości, będących siedzibami władz gminnych, z okolicznymi miastami powiatowymi, aby określić czy siła relacji komunikacyjnych jest większa z Miastkiem, czy też innymi ośrodkami.

Obszarem badań była gmina miejsko-wiejska Miastko oraz wszystkie gminy z nią graniczące, a więc: Kępice, Trzebielino, Kołczygłowy, Tuchomie, Lipnica, Koczała, Biały Bór i Polanów. Na podstawie zidentyfikowanych relacji funkcjonalno-przestrzennych w badaniu ujęto cały obszar historycznego powiatu miastckiego od momentu ostatecznego ukształtowania się granic powiatu w 2. połowie XIX w. (wówczas Landkreis Rummelsburg in Pommern) do jego likwidacji w 1975 r., uwzględniając zmiany jego zasięgu w tym okresie.

Miastko i powiat miastcki – tło historyczno-geograficzne

Miastko położone jest w północno-zachodniej Polsce, w granicach powiatu bytowskiego w województwie pomorskim, wchodząc jednocześnie w skład historycznego Pomorza Zachodniego, a konkretnie jego wschodniej części, nazywanej od kilkadziesiąt lat Pomorzem Środkowym (Rydz 2006). Według stanu z końca 2020 r., zamieszkane było ono przez nieco ponad 10 tys. Osób, maksymalna liczba ludności, jaką Miastko osiągnęło, była w 1996 r. bliska 12 tys. (BDL GUS). Choć jest to ośrodek o rodowodzie średniowiecznym, prawa miejskie formalnie uzyskał dopiero w epoce nowożytnej (Breza i in. 2017). W zakresie administracji Miastko od 1975 r. pełni siedzibę władz gminy miejsko-wiejskiej. Położenie miasta w obecnym układzie administracyjnym cechuje się znaczną izolacją od najważniejszych ośrodków władzy: miasto powiatowe – Bytów – oddalone jest od Miastka o 44 km, pozostałe pełniące tę samą funkcję, jeszcze dalej, wśród nich należy wymienić Szczecinek (45 km), Sławno (53 km), Człuchów (54 km), Słupsk (57 km) i Koszalin (64 km). Do Gdańska, a więc siedziby władz wojewódzkich, należy pokonać drogę wynoszącą 137 km; Szczecin – dawna siedziba władz prowincji i województwa, w których znajdowało się niegdyś Miastko – położony jest jeszcze dalej (219 km). Miasto jest położone na skrzyżowaniu kilku ważnych szlaków komunikacyjnych – dróg krajowych nr 20 i 21 oraz drogi wojewódzkiej nr 206 – a także przy linii kolejowej nr 405³ (por. ryc. 3). Przed dwoma dekadami Iwona Jażewicz (2005) sklasyfikowała Miastko jako ośrodek pełniący w regionalnym układzie osadniczym funkcje mieszane, tj. przemysłowo-usługowe. Ta sama badaczka zaliczyła główny ośrodek analizowanego obszaru do grupy

³ W przeszłości Miastko było również węzłem kolejowym (Taylor 2007).

miast o regresywnym (depopulacyjnym) charakterze (2016). W kontekście obszaru badań należy zaznaczyć, iż obszary wiejskie w gminie Miastko, oraz we wszystkich jednostkach z nią sąsiadujących, odznaczają się dominacją rolnictwa wielkoobszarowego w strukturze zagospodarowania przestrzennego, co jest charakterystyczne dla większości terenu Pomorza Środkowego. Jedynym wyjątkiem jest położona w strefie suburbanizacji Bytowa gmina Tuchomie, cechująca się wielofunkcyjnością (Rosner, Stanny 2017). W ujęciu funkcjonalnym są to, według Gabrieli Czapiewskiej (2019), obszary peryferyjne z przewagą lasów i obszarów prawnie chronionych. Podstawowe informacje na temat obszaru badań znajdują się w tabeli 1.

Powiat miasteczki jako wydzielenie administracyjne istniał w latach 1724–1975⁴, a więc zarówno za czasów przynależności jego obszaru do państwa pruskiego i niemieckiego (jako Landkreis Rummelsburg in Pommern), jak i po 1945 r. w Polsce.

Tab. 1. Podstawowe informacje o gminach znajdujących się w obszarze badań
Table 1. Basic information about the communes located in the research area

Gmina Commune	Liczba ludności Population	Przynależność powiatowa Belonging to the district	Przynależność do powiatu miastecznego Belonging to Miastko district
Białe Bórze	5 275	szczecinecki	1958–1975
Kępcice	8 941	śląski	1724–1975
Koczała	3 327	człuchowski	1958–1975
Kończygłowy	4 232	bytowski	1724–1957
Lipnica	5 202	bytowski	–
Miastko	19 315	bytowski	1724–1975
Polanów	8 532	koszaliński	–
Trzebielino	3 706	bytowski	1724–1975
Tuchomie	4 312	bytowski	–
Razem	62 842	–	–

Objaśnienia: W kolumnie „gmina” podkreślono jednostki, których stolica posiada prawa miejskie.

Explanation: In the “commune” column, units, whose capital has city rights, are underlined.

Źródło: opracowanie własne.

Source: author’s own elaboration.

⁴ Początkowo był to powiat sławieńsko-miasteczki, jednak z osobnymi landratami (odpowiednikami starostów) na część sławieńską i miasteczką.

Dzięki analogicznemu funkcjonowaniu na poziomie powiatowym i gminnym niemieckiej oraz polskiej administracji, można w całym tym okresie prześledzić zarys zasięgu terytorialnego tejże jednostki. Choć początkowo sięgała ona nawet współczesnych przedmieść Słupska (obejmując m.in. Kwakowo), jej terytorium w 2. połowie XIX w. obejmowało obecne gminy Miastko, Kępice, Trzebielino i Kołczygłowy. Zasadniczych zmian dokonano dopiero w 1958 r., kiedy to gmina Kołczygłowy znalazła się w sąsiednim powiecie bytowskim, natomiast do powiatu miastckiego włączono gminy Biały Bór oraz Koczała (do 1957 r. obie w powiecie człuchowskim – Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 listopada 1957 r. w sprawie zmiany granic niektórych powiatów w województwach: bydgoskim, koszalińskim, łódzkim, olsztyńskim, szczecińskim, warszawskim i zielonogórskim). Powiat miastcki przestał istnieć 1 czerwca 1975 r., kiedy to zaczął obowiązywać dwustopniowy podział administracyjny, opierający się jedynie na gminach i województwach (Ustawa z dnia 28 maja 1975 r. o dwustopniowym podziale administracyjnym Państwa oraz o zmianie ustawy o radach narodowych). Niemal cała omawiana jednostka znalazła się wówczas w granicach województwa słupskiego, jedynie gminę Biały Bór włączono do województwa koszalińskiego. Współczesna granica województw pomorskiego i zachodniopomorskiego rekonstruuje ten stan, gdyż wyłącznie gmina Biały Bór znajduje się w innym województwie niż pozostały obszar dawnego powiatu miastckiego.

Podczas wdrażania ostatniej reformy administracyjnej, decydenci oraz eksperci, opracowujący nowy podział Polski na gminy, powiaty i województwa, nie uwzględnili we wdrożonym projekcie powiatu miastckiego, co spotkało się ze sprzeciwem lokalnej społeczności (Remelski 2020). Choć zamiast postulowanych wstępnie ok. 200–250 powiatów ziemskich powstało ich o ok. 100 więcej (Wendt 2001), to mimo (szczególnie początkowo) wyraźnych oporów społecznych w Miastku i okolicy (Remelski 2020), jak również istnienia w Miastku od 1990 r. Urzędu Rejonowego, nie znalazło się na mapie Polski miejsce dla powiatu miastckiego ani w 1999 r., ani później. Wśród argumentów świadczących o niezasadności utworzenia takiej jednostki na przełomie XX i XXI w. wskazać można na brak wyposażenia miasta w takie usługi, jak Sąd Rejonowy czy Urząd Skarbowy, co sytuowało je niżej w hierarchii osadniczej niż większość stolic powiatów, jak również na jej niewielki potencjał demograficzny, oscylujący w okolicy 30–40 tys. osób. W konsekwencji, obszary tworzące w przeszłości powiat miastcki, znalazły się na peryferiach powiatów bytowskiego, słupskiego, człuchowskiego i szczecińskiego (*notabene* obecnie jednych z największych powierzchniowo powiatów w Polsce), do których zostały włączone w 1999 r. (m.in. Guzik 2012; Guzik i in. 2020; Parol 2021; Rosner, Stanny 2017).

Zagadnienie przywrócenia powiatu miastckiego w XXI w. poruszane jest rzadko, choć powraca chociażby jako element programu wyborczego kandydatów w

wyborach samorządowych⁵ (Głos Pomorza 2018). W powstałych w ostatnich latach opracowaniach naukowych, dotyczących sieci osadniczej Pomorza, województwa pomorskiego lub Pomorza Środkowego, postulaty takie często nie pojawiają się wcale, skupiając się wyłącznie na akcentowaniu wykluczenia całego regionu środkowopomorskiego i konieczności utworzenia dlań województwa (m.in. Sokołowski 2014; Jasiulewicz, Suszyński 2016), lub też jedynie w tle przeprowadzanych analiz (Guzik 2012; Guzik, Kołoś 2015; Guzik i in. 2020; Żuber 2010). W badaniach województwa pomorskiego, przeprowadzonych przez zespół krakowskich geografów pod kierunkiem Roberta Guzika (2012, 2015, 2020), sformułowano rekomendacje dotyczące zasadności ustanowienia w Miastku siedziby władz powiatowych, z racji ponadprzeciętnego rozwinięcia tego ośrodka jako siedziby władz gminy oraz centrum powiązań komunikacyjnych w transporcie publicznym, wyraźnego wykluczenia komunikacyjnego zachodniej części województwa pomorskiego względem miast powiatowych, do których tamtejsze gminy przynależą, oraz położenia Miastka poza obszarem obsługi Bytowa jako ośrodka powiatowego – silniejsze więzi funkcjonalne łączą Miastko i okoliczne gminy ze Słupskiem. W badaniach z 2012 i 2015 r. Miastko zostało wyróżnione jako jedyny ośrodek niepowiatowy województwa pomorskiego, w którym znajduje się formujący się Miejski Obszar Funkcjonalny oraz jeden z dwóch ośrodków niepowiatowych pełniących funkcje ponadlokalne (warto dodać, iż jedno z miast powiatowych województwa pomorskiego – Nowy Dwór Gdański – nie osiągnęło rangi ośrodka ponadlokalnego). W roku 2020 Miastko znalazło się wyżej w hierarchii osadniczej województwa od dwóch stolic powiatów (Sztumu oraz, ponownie, Nowego Dworu Gdańskiego), jako jedyne miasto niepowiatowe w gronie ośrodków w randze ponadlokalnej. Określono również Miastko i Bytów mianem ośrodków konkurujących ze sobą (choćby w zakresie obszaru intensywnych dojazdów do pracy), co wynika z ich podobnego potencjału gospodarczego. Rekomendacje krakowskich badaczy znalazły swoje odzwierciedlenie w *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030* (2016), gdzie wyróżniono Miastko jako potencjalny ośrodek powiatowy (administracyjnie) oraz subregionalny (funkcjonalnie). W innym dokumencie samorządowym – *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Miastko na lata 2015–2025* (2015) – wśród słabych stron jednostki wymienia się peryferyjne położenie względem ośrodków władzy wojewódzkiej i powiatowej, skutkujące postępującą marginalizacją tego obszaru.

Wyjątkiem od wyżej opisanej reguły są badania Parola (2020, 2021), które przyniosły rezultaty wyróżniające Miastko jako najlepiej wyposażony w usługi ośrodek niepowiatowy Pomorza Środkowego, posiadający obszar ciężarów komunikacyjnych do tego miasta zamieszkały przez ok. 50 tys. osób (łącznie z Miastkiem). Na tej

⁵ Dotyczyć to może jedynie podjęcia lobbingu na rzecz tej sprawy – kompetencje samorządu lokalnego nie obejmują możliwości oddolnego utworzenia powiatu.

podstawie (przy wzięciu pod uwagę znacznej poprawy dostępności transportowej ośrodka władzy powiatowej z kilku okolicznych gmin w przypadku włączenia ich do wydzielenia z siedzibą w Miastku) zarekomendował on utworzenie powiatu miastecckiego. Do podobnych wniosków w zakresie rangi Miastka w sieci osadniczej doszedł Sołtys (2013), choć nie sformułował on rekomendacji dotyczących nadania temu ośrodkowi statusu miasta powiatowego.

Miastko jako ośrodek centralny

W Miastku zlokalizowanych jest wiele wymienianych w literaturze przedmiotu placówek, które znajdują się w miastach o podobnej randze w sieci osadniczej, będących często stolicą powiatu. Jedną z najważniejszych ról w obsłudze lokalnej społeczności ośrodek ten odgrywa w zakresie szkolnictwa ponadpodstawowego, dostępnego dla uczniów zainteresowanych nauką zarówno w liceum czy technikum, jak i w szkole branżowej. Podobnie istotna jest działalność Szpitala Miejskiego w Miastku, świadczącego usługi lecznicze na kilku oddziałach, a który stał się własnością gminy Miastko w 2013 r., kiedy to został on wydzielony z dotąd wspólnej, powiatowej, bytowsko-miastecckiej struktury, która zakładała stopniowe zamykanie w mieście niepowiatowym oddziałów świadczących usługi medyczne dublujące się z tymi, które oferowane są w szpitalu w Bytowie (Głos Pomorza 2012, 2017, 2019). Choć w momencie wdrażania reformy administracyjnej Miastko pozbawione było dostępu do podstawowych usług sądowniczych, co świadczyło na niekorzyść ulokowania siedziby władz powiatowych w tym mieście⁶, sytuacja ta uległa zmianie już kilka lat później – od 2004 r. (z przerwą na lata 2013–2015)⁷ ośrodek ten wyposażony jest zarówno w Sąd Rejonowy, jak i Prokuraturę Rejonową (Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Sądu Okręgowego w Sieradzu i Sądów Rejonowych w Lidzbarku Warmińskim, Miastku, Obornikach, Olecku, Sejnach i Szydłowcu oraz zmiany rozporządzenia w sprawie sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych oraz ustalenia

⁶ W przypadku wielu miast, które zostały w 1999 r. stolicami powiatów, a w których nie znajdowały się do tej pory sądy rejonowe, zdecydowano o lokalizacji w nich tych placówek, co niejako uwiarygodniło je jako rozwinięte ośrodki powiatowe (na Pomorzu Środkowym sytuacja ta miała miejsce w Złotowie i Sławnie) (Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 grudnia 1998 r. w sprawie utworzenia sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości).

⁷ W tym okresie, kiedy obowiązywała reforma organizacji przestrzennej wymiaru sprawiedliwości, zakładająca zmniejszenie ogólnej liczby sądów rejonowych w Polsce, placówka tej rangi nie znajdowała się również w Bytowie. Wschodnia część powiatu bytowskiego wchodziła wówczas w skład obszaru właściwości miejscowej Sądu Rejonowego w Łęborku, zachodnia zaś, z Miastkiem, podlegała pod Sąd Rejonowy w Słupsku (Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 października 2012 r. w sprawie ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych).

ich siedzib i obszarów właściwości; Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 października 2012 r. w sprawie ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych; Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 listopada 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych). Podobną, choć zdecydowanie mniejszą rolę pełniły uprzednio Roki sądowe, które zostały zastąpione właśnie przez Sąd Rejonowy. W Miastku znajduje się również ekspozytura Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS), choć o niższej randze niż w miastach powiatowych w okolicy – w Bytowie, Chojnicach, Człuchowie i Lęborku, podlegających pod Oddział ZUS w Słupsku, funkcjonują Inspektoraty, podczas gdy w Miastku jedynie Biuro Terenowe⁸.

Jednym z najważniejszych organów administracji niezespolonej, przeważnie lokowanym w miastach powiatowych, a nieobecnym w Miastku od początku swojego istnienia, jest Urząd Skarbowy – gminę Miastko, tak jak cały powiat bytowski, obsługuje placówka położona w stolicy tej jednostki. Innym istotnym obiektem, który nie znajduje się w tym ośrodku, jest kino, które, pomimo zapaści tej sfery aktywności kulturalnej w ostatnich dekadach w całym kraju, znajduje się w niemal wszystkich miastach powiatowych Pomorza Środkowego (z wyjątkiem Złotowa i Świdwina), a często również w jeszcze mniejszych miejscowościach (np. w Sianowie). Do 2011 r. mieszkańcy Miastka i okolic mieli możliwość obejrzenia seansów filmowych w miasteczkim kinie; sala na 200 miejsc (Kłodzińska, Kłodzińska 2000), w której organizowane były stałe pokazy, nadal istnieje, lecz do projekcji wykorzystywana jest sporadycznie.

Rangę Miastka w sieci osadniczej znacząco podnosi pełniona przez ten ośrodek funkcja lokalnego centrum religijnego – jest to siedziba dekanatu kościoła rzymskokatolickiego, parafii grekokatolickiej oraz zboru zielonoświątkowego. W odniesieniu do skali regionalnej, zbory zielonoświątkowe w wielu przypadkach nie znajdują się nawet w stolicach powiatu, dekanaty rzymskokatolickie natomiast ulokowane są zarówno w dużych wsiach (w tym niepełniących funkcji stolic gmin, jak Łupawa w gminie Potęgowo w powiecie słupskim), a jednocześnie pozbawione są ich miasta o podobnej do Miastka wielkości (choćby Złocieniec). Analogiczne realia, jak w przypadku siedzib dekanatów zauważalne są w lokalizacji komisariatów policji, która to placówka w Miastku się znajduje (podobnie jak w części stolic gmin nieposiadających praw miejskich, choć w niektórych małych miastach, takich jak Sianów czy Bobolice, działają wyłącznie posterunki policji, a więc placówki niższej rangi).

⁸ W rzeczywistości Inspektoraty i Biura Terenowe ZUS można traktować jako placówki równorzędne z racji ich bezpośredniej podległości pod Oddział ZUS oraz niepokrywającym się zasięgu terytorialnym działania.

Ośrodek ten jest również siedzibą Nadzoru Wodnego, a obecność tej ekspozytury jest domeną przeważnie miast powiatowych⁹.

W regionalnym układzie przestrzennym państwowych placówek edukacji muzycznej Miastko wyróżnia się działającą w tym mieście Państwową Szkołą Muzyczną I stopnia – w większych i ważniejszych administracyjnie od Miastka Bytowie i Sławnie funkcjonują wyłącznie filie Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia w Słupsku. Za doskonalenie zawodowe odpowiadają natomiast Ośrodek Kształcenia Zawodowego i Szkoła, podległe pod Zakład Doskonalenia Zawodowego (ZDZ) w Słupsku (dla porównania – żadnej ekspozytury „środkowopomorskiego”¹⁰ ZDZ-u nie zlokalizowano w takich miastach jak Kołobrzeg czy Białogard).

W lokalnym systemie transportowym przewaga Miastka nad Bytowem zaznacza się wyraźnie w bezpośrednim dostępie do regularnych kolejowych połączeń pasażerskich, których miasto powiatowe jest od wielu lat pozbawione, co należy odnotować w obliczu pojawiających się w debacie publicznej postulatów zakładających obsługę kolejową każdego powiatu bądź wszystkich miast o zaludnieniu przekraczającym 10 tys. mieszkańców¹¹.

Aby powiat mógł sprawnie funkcjonować, niezbędne jest istnienie usług *stricte* administracyjnych, odpowiedzialnych za obsługę mieszkańców przez samorząd lokalny bądź przez organy administracji zespolonej. Jako że w obrębie powiatu bytowskiego Miastko jest niemal równorzędnym ośrodkiem względem jego stolicy, wyróżniono je w zakresie lokalizacji kilku urzędów bądź instytucji o zasięgu powiatowym, a więc nieznajdujących się jednocześnie w żadnym innym ośrodku tego wydzielenia. W gronie tym wskazać można na Powiatowy Młodzieżowy Dom Kultury oraz Powiatowy Inspektorat Weterynarii (którego pełna nazwa brzmi „Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Bytowie z siedzibą w Miastku”). Równoległe w obu miastach działają również prowadzone przez powiat Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne¹² – w przypadku utworzenia powiatu miastecckiego jest to optymalna sytuacja, w której wykluczona z dostępu do danej placówki nie jest żadna z jednostek nowej organizacji przestrzennej podziału administracyjnego szczebla średniego. Instytucjami,

⁹ Nadzór Wodny w Miastku jest jedynym zidentyfikowanym przez autora przykładem placówki administracyjnej podlegającej pod struktury regionalne z siedzibą w Szczecinie, choć według podziału administracyjnego kraju winien być to Gdańsk.

¹⁰ Działalność ZDZ-u w Słupsku obejmuje obszar województw słupskiego i koszalińskiego z okresu podziału Polski na 49 województw – teren ten bywa utożsamiany przez badaczy z regionem Pomorza Środkowego (m.in. Jażewicz 2009; Jażewicz 2016; Rydz 2006; por. Jasiulewicz, Suszyński 2016; Parol 2021; Żuber 2010).

¹¹ Wyłączenie gminy Miastko z powiatu bytowskiego oznaczałoby całkowite odcięcie powiatu bytowskiego od dostępu do kolei.

¹² Dla porównania – w pobliskim powiecie sławieńskim, którego stolica nie znajduje się w największym mieście tego wydzielenia, gdyż więcej osób mieszka w Darłowie niż w Sławnie, w pierwszym z miast znajduje się wyłącznie filia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej z siedzibą w drugim z nich.

wokół których zorganizowana mogłaby być administracja powiatowa ewentualnego wydzielenia powiatowego z siedzibą w Miastku, są delegatury urzędów podlegających pod placówki ulokowane w Bytowie. Najważniejszą z nich jest Urząd Zamiejscowy Starostwa Powiatowego, wśród pozostałych wymienić można filię Powiatowego Urzędu Pracy oraz Obwód Drogowy Miastko Zarządu Dróg Powiatowych.

Pozostałe miejscowości obszaru badań znacząco ustępują Miastku wyposażeniem w usługi. Najbardziej wyróżniają się pozostałe ośrodki miejskie, tj. Kępice (Komisariat Policji, dostęp do kolei), Polanów (szkolnictwo ponadpodstawowe, dekanat) oraz Biały Bór (szkolnictwo ponadpodstawowe, parafia grekokatolicka, dostęp do kolei)¹³. Pojedyncze placówki zlokalizowane są w Barcinie (gmina Kępice, parafia grekokatolicka), Warcinie (gmina Kępice, szkolnictwo ponadpodstawowe), Łodzierzy (gmina Miastko, szkolnictwo ponadpodstawowe) i Bielicy (gmina Biały Bór, parafia grekokatolicka). Wszystkie z nich tworzą uzupełniające ogniwa niższego rzędu w układzie osadniczym z Miastkiem w roli ośrodka centralnego.

Relacje funkcjonalno-przestrzenne Miastka z otoczeniem

Na podstawie zidentyfikowanych funkcji centralnych zlokalizowanych w Miastku, a których przestrzenny zasięg działania jest możliwy do ustalenia dzięki oparciu się na podziale administracyjnym lub pewnych wydzieleniach podziału terytorialnego podziałów specjalnych (np. o gminy), określono stopień rozwinięcia relacji funkcjonalno-administracyjnych Miastka z okolicznymi gminami (rozpatrywanymi jako potencjalne części składowe powiatu miastckiego). Wyniki przeprowadzonej procedury są zarówno odzwierciedleniem potencjału ośrodka centralnego, jak i mogą być cenną wskazówką w kontekście zachowania zgodności istniejących relacji w sieci osadniczej w przypadku utworzenia powiatu miastckiego (tab. 2, ryc. 1). W wyjątkowych sytuacjach, kiedy to organizacja przestrzenna danej jednostki bądź zagadnienia nie była zgodna z którymkolwiek stopniem podziału administracyjnego państwa, jako gminy obsługiwane w całości uznano te, których przynajmniej połowa obszaru podlega placówce w Miastku (pozostałe, w większości obsługiwane przez inne ośrodki, wymieniono w tab. 2, w kolumnie „Gminy obsługiwane w części”)¹⁴, natomiast w przypadku skomunikowania transportem kolejowym jako „obsługę

¹³ Stacje i przystanki przy linii kolejowej nr 405 znajdują się również w kilku innych miejscowościach gmin Kępice, Miastko i Biały Bór.

¹⁴ Szczególną uwagę należy zwrócić na organizację przestrzenną instytucji odpowiedzialnej za gospodarkę wodną w Polsce (Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie) – wszystkie podziały obszary działalności placówek niższego rzędu tego urzędu wprost nawiązują do układu sieci hydrograficznej kraju, co jest jednym z nielicznych przykładów na bezpośrednią zależność organizacji aparatu władzy od uwarunkowań fizycznogeograficznych.

Tab. 2. Zasięg przestrzenny działalności placówek zlokalizowanych w Miastku

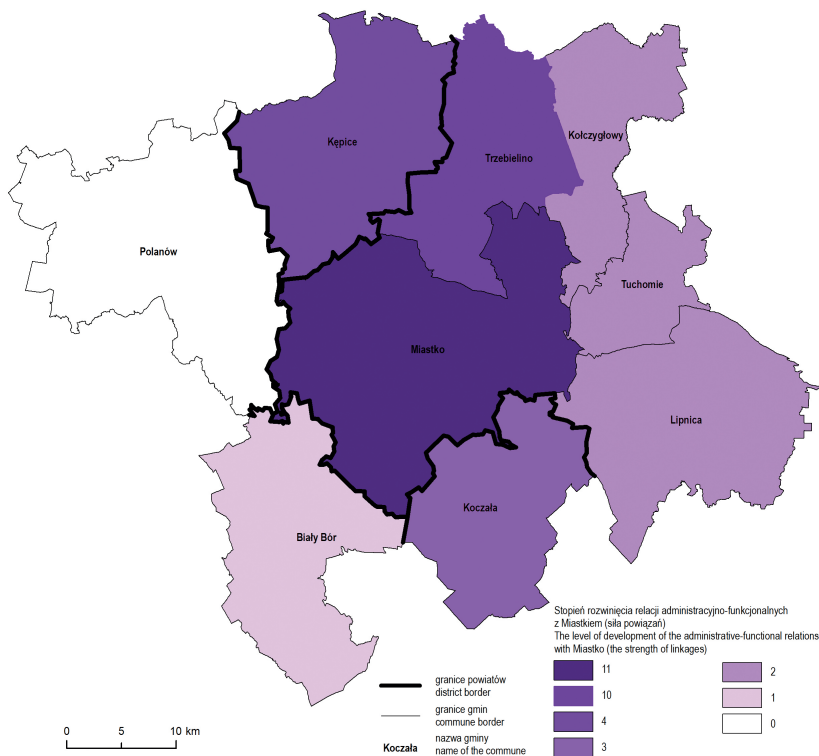
Table 2. Spatial scope of the activity of services located in Miastko

Placówka/funkcja Institution/function	Gminy obsługiwane w całości Communes fully provisioned	Gminy obsługiwane w części Communes partly provisioned	Zgodność z podziałem administracyjnym ^a Compliance with the administrative division
Biuro Terenowe ZUS ZUS Local Office	Miastko, Trzebielino	–	powiat
Dekanat Kościoła rzymskokatolickiego Deanery of the Roman Catholic Church	Miastko, Trzebielino, Koczała	–	–
Nadzór Wodny Water Supervision	Miastko, Trzebielino, Kępice	Kończygłowy, Tuchomie, Lipnica, Koczała, Biały Bór, Polanów	–
Połączenie kolejowe Rail connection	Miastko, Kępice, Biały Bór	–	–
Powiatowy Inspektorat Weterynarii County Veterinary Inspectorate	Miastko, Trzebielino, Kończygłowy, Tuchomie, Lipnica	–	powiat
Powiatowy Młodzieżowy Dom Kultury County Youth Culture Club	Miastko, Trzebielino, Kończygłowy, Tuchomie, Lipnica	–	powiat
Powiatowy Urząd Pracy – filia County Labour Office – local department	Miastko, Trzebielino	–	powiat
Prokuratura Rejonowa District Prosecutor's Office	Miastko, Trzebielino, Kępice, Koczała	–	województwo
Sąd Rejonowy District Court	Miastko, Trzebielino, Kępice, Koczała	–	województwo
Starostwo Powiatowe – Oddział Zamiejscowy County Office – local department	Miastko, Trzebielino	–	powiat
Zarząd Dróg Powiatowych – Obwód Drogowy County Road Administration – Road Zone	Miastko, Trzebielino	Kończygłowy, Tuchomie, Lipnica	powiat

Źródło: opracowanie własne.

Source: author's own elaboration.

^a Przez „Zgodność z podziałem administracyjnym” należy rozumieć jednostkę najwyższego szczebla podziału administracyjnego, której granice są „nieprzekraczalne” przez daną usługę/placówkę, co stanowi formalną barierę przestrzenną możliwości kształtowania relacji przestrzennych z wydzienieniami znajdującymi się w innych jednostkach.

Ryc. 1. Liczba zidentyfikowanych relacji administracyjno-funkcjonalnych Miastka z gminami znajdującymi się w obszarze badań

Fig. 1. Number of identified administrative-functional relations between Miastko and communes located in the research area

Źródło: opracowanie własne.

Source: author's own elaboration.

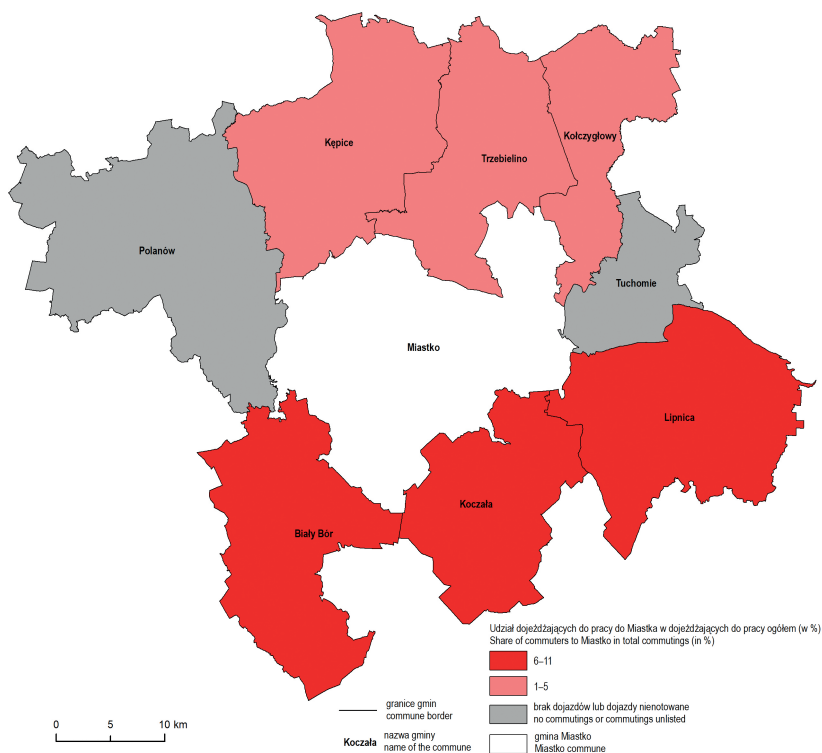
w całości” rozumie się istnienie bezpośrednich pasażerskich połączeń kolejowych między Miastkiem a siedzibą danej gminy, natomiast „obsługa w części” dotyczy jednostek, które są połączone kolejowo z Miastkiem, lecz punktem wejścia do systemu transportowego nie jest miejscowość gminna¹⁵.

¹⁵ Jest to założenie *stricte* teoretyczne, gdyż w żadnej z gmin nie zaistniała sytuacja, iż przy możliwości dostania się pociągiem do Miastka podróży tej nie można było rozpocząć w stolicy gminy.

Otrzymane rezultaty wskazują na wyraźną zależność między obecną oraz historyczną przynależnością administracyjną gmin a siłą powiązań z Miastkiem. Niemal we wszystkich aspektach ściśle związana z największym ośrodkiem obszaru badań jest gmina Trzebielino, co jest wynikiem nie tylko przynależności do powiatu miastecckiego w całym okresie jego istnienia, lecz również położenia w tym samym powiecie i województwie od 1999 r. Delegatury bytowskich urzędów ulokowane w Miastku swoim obszarem działania obejmują najczęściej właśnie gminy Miastko i Trzebielino. Podobne okoliczności, co gminę Trzebielino, cechują gminę Kępice, z zastrzeżeniem, iż przynależzy ona obecnie do powiatu słupskiego – stąd też relacje w tym kierunku są wyraźnie słabsze niż w przypadku gminy Trzebielino. Grupę stosunkowo silnie związanych z Miastkiem jednostek uzupełnia gmina Koczała, wchodząca w skład powiatu miastecckiego w latach 1958–1975, lecz od 1999 r. położona w powiecie człuchowskim (w województwie pomorskim). Decydujące znaczenie w kontekście dwóch ostatnich gmin ma ich wchodzenie w skład właściwości miejscowej Sądu Rejonowego i Prokuratury Rejonowej w Miastku (łącznie z gminami Miastko i Trzebielino). Trzy gminy położone na wschód od gminy Miastko, nadal w powiecie bytowskim, obsługiwane są przez miasteczkie placówki w dwóch sferach, co jest spowodowane lokalizacją w drugim co do wielkości mieście powiatu bytowskiego usług świadczonych na potrzeby wszystkich mieszkańców powiatu, choć dwie kolejne (Nadzór Wodny i Obwód Drogowy) częściowo obejmują swym zasięgiem również wszystkie z nich. Wykreowane między Miastkiem a tymi gminami powiązania należy jednak określić mianem wymuszonych, gdyż spowodowane są one brakiem świadczenia danych usług w Bytowie. Położenie w innym województwie (już od 1975 r.) niemal całkowicie zatarło relacje między Miastkiem a wchodzącą w skład powiatu miastecckiego w ciągu ostatnich kilkunastu lat jego istnienia gminą Biały Bór – gdyby nie możliwość odbycia podróży pociągiem między obydwoma siedzibami gmin, wynik tej jednostki byłby taki sam jak gminy Polanów, a więc równy zero. Gmina Polanów nie posiada żadnych historycznych związków z Miastkiem, a przez położenie nie tylko w innym powiecie, lecz również województwie, jest całkowicie pozbawiona relacji administracyjno-funkcjonalnych z brany pod uwagę ośrodkiem.

Miastko jest stosunkowo dużym ośrodkiem dojazdów do pracy – suma dojeżdżających do miasta (nie całej gminy) wynosi ok. 600 osób (według danych z 2016 r., GUS). Porównanie do innych miast w regionie, o podobnej wielkości, wskazuje na relatywnie wysoką pozycję Miastka w odniesieniu do Drawska Pomorskiego, Złocieńca czy Darłowa, które przyciągają mniejszą liczbę pracujących najemnie, choć przegrywa ono z powiatowymi Sławmem czy Człuchowem. Wskazuje to na wykształcony obszar dojazdów do pracy wokół miasta, choć większość z osób zatrudnionych w Miastku, a dojeżdżających spoza tego ośrodka, dociera z obszaru wiejskiego gminy Miastko. Spośród okolicznych gmin najbardziej wyróżniającym się kierunkiem dojazdów jest południowy, bowiem od strony zachodniej Miastko przegrywa zdecydowanie

z Koszalinem, od północnej ze Słupskiem, od wschodniej zaś z Bytowem, w sferze możliwości absorpcji pracowników z zewnątrz (ryc. 2). Pomimo zauważalnych relacji funkcjonalno-przestrzennych Miastka z otoczeniem w zakresie dojazdów do pracy, nie jest to wyraźnie rozwinięty ośrodek lokalny na rynku pracy, gdyż w każdej z gmin z obszaru badań (poza obszarem wiejskim gminy Miastko) liczba osób dojeżdżających do pracy do Miastka jest niższa niż do przynajmniej jednego, innego ośrodka. Podobne wnioski można sformułować w kontekście zasięgu Miastka jako ośrodka szkolnictwa ponadpodstawowego – jest on szeroki, lecz strumienie dojazdów uczniów z okolicznych gmin są stosunkowo niewielkie (Guzik i in. 2020).

Ryc. 2. Dojazdy do pracy do Miastka z obszaru badań

Fig. 2. Commuting to Miastko from the research area

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

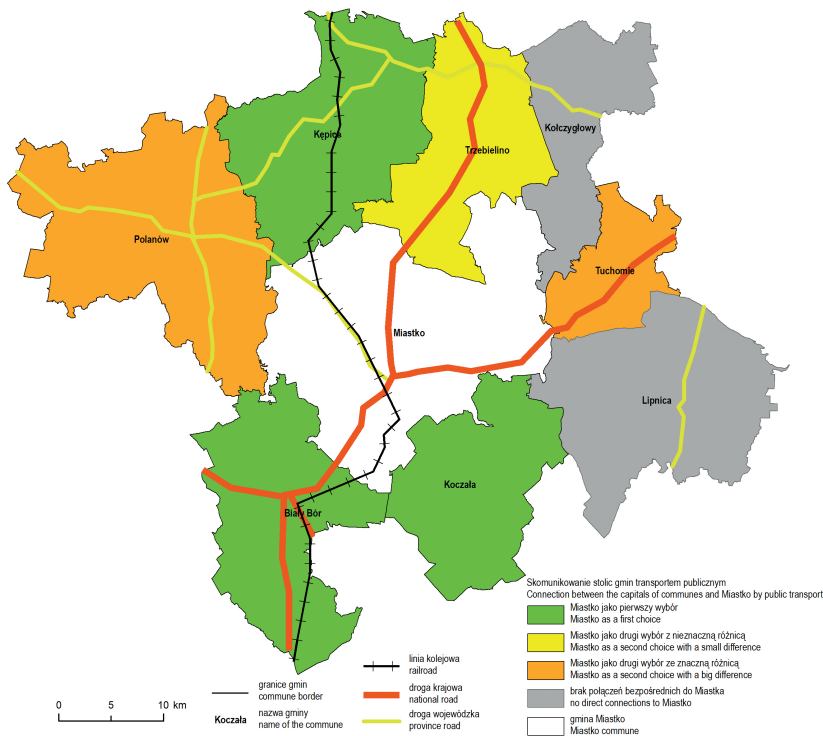
Source: author's own elaboration based on the data of the Central Statistical Office.

Warte odnotowania są relacje migracyjne między gminą Miastko a pozostałymi jednostkami obszaru badań. Największy średni roczny obrót migracyjny (suma migrantów w obu kierunkach) w ujęciu 32-letnim notowany jest między gminą Miastko a gminą Koczała (7%), nieznacznie mniejszy zaś z gminami Trzebielino (4%) i Biały Bór (3%). Dodatkowo saldo migracji gmina Miastko w latach 1989–2020 zanotowała z gminami Koczała, Trzebielino, Kępice i Polanów¹⁶.

Niezwykle istotne dla odpowiedniego funkcjonowania danej jednostki terytorialnej jest jej skomunikowanie wewnętrzne. W transporcie indywidualnym, rozumianym jako podróż samochodem osobowym, czas dojazdu do Miastka z branych pod uwagę miejscowości, będących stolicami gmin, wynosi w niemal wszystkich przypadkach mniej niż 30 minut, co należy ocenić pozytywnie – jest to wynikiem bardzo dobrego położenia tego ośrodka w sieci transportowej kraju, na skrzyżowaniu dróg krajowych (którymi można dostać się z Białego Boru, Trzebielina i Tuchomia), z którymi łączy się w nim również jedna droga wojewódzka (z Polanowa). Z dłuższą podróżą liczyć się muszą natomiast mieszkańcy Kołczygłów i Lipnicy.

Relacje komunikacyjne w transporcie publicznym potwierdzają ważną rolę kolejowych przewozów pasażerskich w lokalnym układzie transportowym, bowiem Biały Bór i Kępice, położone przy linii kolejowej nr 405, w sposób naturalny ciążą komunikacyjnie do Miastka – ponadto kursy w tych relacjach realizowane są nie tylko koleją, lecz uzupełniają je połączenia autobusowe. Skrajnie peryferyjne położenie gminy Koczała w powiecie człuchowskim w sposób naturalny sprawia, iż zdecydowanie lepsza oferta połączeń jest między stolicą tej jednostki a Miastkiem. Stosunkowo dobre skomunikowanie odnotowano również między Trzebielinem a Miastkiem, choć nieco lepsza oferta łączy tę położoną przy drodze krajowej nr 21 miejscowość ze Słupskiem, co uzasadnić można silniejszymi powiązaniem funkcjonalnymi gminy Trzebielino ze Słupskiem niż z Miastkiem (por. Guzik i in. 2020) oraz wielkością tego ośrodka, co w ujęciu grawitacyjnym sprzyja wybieraniu go jako miejsca pracy czy nauki, a w konsekwencji – celu podróży. Bezpośrednie połączenia między Polanowem i Tuchomiem a Miastkiem są konsekwencją ich położenia na szlakach transportowych łączących Miastko z Koszalinem i Bytovem, do których to ośrodków oferta komunikacyjna jest zdecydowanie lepsza niż do miasta położonego w centrum obszaru badań. Wyłącznie z przesiadką można dotrzeć do Miastka z Lipnicy i Kołczygłów (ryc. 3). Niemniej jednak zakres przestrzenny stosunkowo silnych ciąż komunikacyjnych między Miastkiem a kilkoma okolicznymi gminami (Koczała, Biały Bór, Kępice, Trzebielino) wskazuje na istnienie wykształconego ośrodka lokalnego.

¹⁶ W tym miejscu autor chciałby serdecznie podziękować panu profesorowi Przemysławowi Śleszyńskiemu za podzielenie się bazą danych o migracjach w Polsce o dłuższym horyzoncie czasowym i większej dokładności w porównaniu do informacji udostępnianych przez GUS.

Ryc. 3. Skomunikowanie stolic gmin z Miastkiem transportem publicznym oraz sieć najważniejszych dróg i linii kolejowych w obszarze badań

Fig. 3. Connection between the capitals of communes of the research area and Miastko by public transport and the network of the most important roads and railway lines

Źródło: opracowanie własne.

Source: author's own elaboration.

Potencjał demograficzny potencjalnego powiatu

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego cały obszar badań zamieszkiwało niemal 63 tys. osób, z których ponad 19 tys. przypadało na gminę miejsko-wiejską Miastko – na tej podstawie można wysnuć wniosek, iż ewentualny powiat miasteczki zamieszkiwałoby przynajmniej 19 tys. mieszkańców, a maksymalnie – 63 tys. Gdyby rozpatrywać wariant utworzenia powiatu w granicach sprzed 1975 r., to taka jednostka

osiągnęłaby stan demograficzny wynoszący 41 tys. mieszkańców, a po dołączeniu znajdującej się do 1957 r. w tym powiecie gminy Kołczygłowy – 45 tys.

Minimalnym wariantem terytorium powiatu miastecckiego wydaje się wydzielenie składające się z 4 gmin: Miastko, Trzebielino, Kępice i Koczała. Zawiera ono bowiem jednostki o najsilniejszych powiązaniach z Miastkiem, położone peryferyjnie w obrębie obecnych powiatów oraz znajdujące się w dawnym powiecie miasteckim przez cały okres jego istnienia (oprócz gminy Koczała, która tworzyła powiat miasteczki krócej). Powiat w takim kształcie zamieszkały byłby przez 35 tys. osób, a więc zdecydowanie poniżej zakładanego w 1998 r. proggu 50 tys. mieszkańców, choć jest to sytuacja wyraźnie korzystniejsza od tej w najmniejszych powiatach kraju, zamieszkałych przez ok. 20 tys. osób.

Jako że istniejący podział kraju na województwa w wielu miejscach nie odzwierciedla rzeczywistych więzi funkcjonalnych, a jednocześnie odcina gminę Biały Bór od Miastka, powodując zatarcie relacji przestrzennych między tymi jednostkami, za zasadne należy uznać włączenie również tego wydzielenia do potencjalnego powiatu miastecckiego, co zrekonstruowałoby jego obszar w granicach z lat 1958–1975, podniosło jego potencjał demograficzny do 41 tys., jak również przywróciło instytucjonalne powiązania w tej relacji. Nieco mniej zasadne wydaje się dołączenie do powiatu miastecckiego gminy Polanów, choć jej skrajnie peryferyjne położenie w stosunkowo dużym powierzchniowo powiecie koszalińskim stwarza dlań zagrożenie marginalizacją (Guzik i in. 2021), stąd też rozwiązaniem mogłoby być umieszczenie go w bardziej zrównoważonej jednostce z siedzibą w Miastku (położonym wyraźnie bliżej Polanowa niż Koszalin), co – podobnie jak w przypadku gminy Biały Bór – wykreowałoby prawdopodobnie nowe powiązania. W ten sposób powiat miasteczki osiągnąłby 49 tys. mieszkańców.

Za niezasadne należy uznać potencjalne włączenie do powiatu miastecckiego gmin Kołczygłowy, Tuchomie i Lipnica, gdyż aktualnie są one zdecydowanie mocniej związane z Bytowem niż z Miastkiem (pierwsza z nich również ze Słupskiem). Dodatkowym aspektem, który należy wziąć pod uwagę, jest drenowanie potencjału obecnie istniejących powiatów, z których fragmentów powiat miasteczki miałby powstać. Wyłączenie po jednej gminie z tak dużych powierzchniowo i wysoko zaludnionych powiatów jak słupski, koszaliński, szczecinecki i człuchowski nie byłoby dla nich wyraźną niekorzyścią (szczególnie że tyczyłoby się to peryferyjnych obszarów tych jednostek), natomiast z powiatu bytowskiego wydzielone zostałyby przynajmniej dwie (Miastko i Trzebielino). Pozbawiony w ten sposób ponad 20 tys. osób powiat stałby się jednostką dużo słabszą, stąd też dalszą ingerencję w jego integralność terytorialną należy uznać za działanie niepożądane.

Powiat miasteczki a podział kraju na województwa

Utworzenie powiatu miasteczki w wielu z rozpatrywanych przez autora wariantach wiązałyby się ze zmianami nie tylko na mapie powiatowej Polski, lecz również z korektą granicy między województwami pomorskim a zachodniopomorskim. Kierując się przynależnością administracyjną potencjalnej stolicy rozważanej jednostki, powinna ona znajdować się w województwie pomorskim, co w scenariuszu objęcia nią gminy Biały Bór i/lub gminy Polanów wymagałoby przeniesienia tych gmin z województwa zachodniopomorskiego do jej wschodniego sąsiada. Jest to istotny aspekt utrudniający ewentualny proces ustanowienia powiatu miasteczki bądź też jego powstanie w optymalnych przestrzennie granicach.

Problem ten mógłby zostać zniwelowany, gdyby doszło do realizacji koncepcji województwa środkowopomorskiego, obejmującego kilkanaście powiatów na pograniczu obecnych województw zachodniopomorskiego, pomorskiego i wielkopolskiego. Poczynienie takiej korekty, reorganizującej całkowicie układ administracyjny tej części Polski, mogłoby być odpowiednim momentem na zmiany w podziale powiatowym. Byłoby to szczególnie istotne, gdyby powiat bytowski, którego przedstawiciele w przeszłości z pewną dozą sceptycyzmu odnosili się do potencjalnego znalezienia się w nieutworzonym do tej pory województwie, nie wyraził woli zmiany przynależności wojewódzkiej i pozostał w wydzieleniu ze stolicą w Gdańsku, w przeciwieństwie do mieszkańców Miastka i okolic – wówczas odpowiednim rozwiązaniem byłoby wyłączenie z powiatu bytowskiego jego zachodniej części i stworzenie na jego podstawie powiatu miasteczki (szczególnie, że sąsiedni powiat człuchowski z większym zaangażowaniem niż samorządy bytowski, złotowski, lęborski i wałecki odnosił się do koncepcji województwa środkowopomorskiego – w ten sposób nie byłby on aż tak odizolowany od pozostałej części nowej jednostki terytorialnej, niż gdyby zabrakło w nim okolicznych powiatów, szczególnie złotowskiego i całego bytowskiego) (Sokołowski 2014). Mimo iż do tej pory idea utworzenia powiatu miasteczki nie doczekała się formalnego działania, aby cel ten osiągnąć, to polityczni inicjatorzy utworzenia województwa środkowopomorskiego zwracali uwagę na to, jak dużą szansą na wybicie się na samodzielność Miastka i sąsiednich gmin byłoby uwzględnienie ich powiatowych aspiracji przy tworzeniu nowego województwa (Żuber 2010).

Podsumowanie

Zastosowane przez autora postępowanie badawcze pozwoliło zidentyfikować wiele funkcji adekwatnych dla ośrodków powiatowych, które znajdują się w Miastku, co świadczy o względnie wysokiej pozycji tego ośrodka w sieci osadniczej oraz może

stanowiąc silną podstawę dla zasadności utworzenia wydzielenia szczebla średniego podziału państwa ze stolicą w tym mieście, szczególnie że obecna jest w nim również administracja powiatowa. Z racji położenia między kilkoma większymi od Miastka ośrodkami, które drenują jego endogenny potencjał rozwojowy, relacje funkcjonalno-przestrzenne z okolicznymi gminami są często stosunkowo słabe, choć wskazać można grupę kilku z nich, zasadniczo tożsamą z jednostkami tworzącymi historyczny powiat miasteczki w latach 1958–1975, która powiązania z Miastkiem ma wykształcone. Potencjał demograficzny ewentualnego powiatu miasteczek oscylowałby w granicach 35–50 tys. mieszkańców, co pozwoliłoby mu na osiągnięcie względnej samodzielności, niezbędnej do realizacji zadań publicznych. Utworzenie rozważanej jednostki wiązałoby się najprawdopodobniej z koniecznością dokonania korekty granic województw zachodniopomorskiego i pomorskiego, choć alternatywnym rozwiązaniem, które mogłoby być odpowiednią okazją do sformalizowania koncepcji powstania powiatu miasteczek, byłoby powstanie województwa środkowopomorskiego, w którego obrębie wydzielenie ze stolicą w Miastku najprawdopodobniej by partycypowało.

Literatura

- Breza B., Duda T., Ellwart J., Kalka P., Piasek D., Pencarski K., Skrzypek I., 2017, *Miastko. Z dziejów miasta i gminy*, Wydawnictwo Region, Gdynia.
- Czapiewska G., 2019, *Perspektywy rozwoju innowacyjnych funkcji pomorskich wsi*, *Studia Obszarów Wiejskich*, 54, 7–24. DOI: 119985/1642-4689/10.7163/SOW.54.1.
- Gendźwiłł A., Kurniewicz A., Łukomska J., Swianiewicz P., 2016, *Wielkość gmin i powiatów a sprawność ich funkcjonowania. Hipotezy wielkoludów i liliputów*, Wydawnictwo Scholar, Warszawa.
- Guzik R. (red.), 2012, *Czynniki i ograniczenia rozwoju miast województwa pomorskiego w świetle relacji przestrzennych i dostępności komunikacyjnej*, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk.
- Guzik R., Kołoś A. (red.), 2015, *Relacje funkcjonalno-przestrzenne między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem w województwie pomorskim*, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk.
- Guzik R., Kołoś A., Fiedeń Ł., Kocaj A., Wiedermann K., 2020, *Dostępność komunikacyjna i relacje przestrzenne w województwie pomorskim*, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Guzik R., Kołoś A., Fiedeń Ł., Kocaj A., Wiedermann K., 2021, *Dostępność komunikacyjna i relacje przestrzenne w województwie zachodniopomorskim*, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Jasiulewicz M., Suszyński A., 2016, *Pomorze Środkowe – region zmarginalizowany w obecnym podziale administracyjnym*, *Zeszyty Naukowe Wydziału Nauk Ekonomicznych Politechniki Koszalińskiej*, 20 (2), 39–56.

- Jażewicz I., 2005, *Przemiany społeczno-demograficzne i gospodarcze w małych miastach Pomorza Środkowego w okresie transformacji gospodarczej*, Słupskie Prace Geograficzne, 2, 71–79.
- Jażewicz I., 2009, *Funkcjonowanie małych miast Pomorza Środkowego w okresie transformacji systemowej*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej w Słupsku, Słupsk.
- Jażewicz I., 2016, *Miejska sieć osadnicza projektowanego województwa środkowopomorskiego*, Zeszyty Naukowe Wydziału Nauk Ekonomicznych Politechniki Koszalińskiej, 20(2), 57–76.
- Kłodzińska B., Kłodzińska K., 2000, *Miasto i gmina Miastko*, Wydawnictwo Grafika, Bydgoszcz.
- Kulesza M., 1998, *Podstawowe kryteria podziału terytorialnego kraju na powiaty i województwa*, Kancelaria Rady Ministrów, Warszawa.
- Kurniewicz A., 2021, *Wpływ zmiany statusu administracyjnego na rozwój gospodarczy miast*, praca doktorska, Uniwersytet Warszawski, Warszawa.
- Małecka-Lyszczek M., 2013, *Pojęcie i podziały zadań publicznych ze szczególnym uwzględnieniem zadań samorządu terytorialnego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, 921 (1), 55–69.
- Molenda, J., 1996, *Podział terytorialny kraju. Podstawowe problemy*, [w:] A. Piekara, Z. Niewiadomski (red.), *Samorząd terytorialny i rozwój lokalny*, Centrum Studiów Samorządu Terytorialnego i Rozwoju Lokalnego, Uniwersytet Warszawski, 57–95.
- Nowak M.J., 2012, *Zmiany funkcji usługowej w małych miastach województwa zachodniopomorskiego w latach 2004-2009*, Zeszyty Naukowe Wydziałowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Studia Ekonomiczne, 92, 83–94.
- Nowakowski M. (red.), 1984, *Kształtowanie sieci usług*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Parol A.R., 2020, *Dopasowanie hierarchii ośrodków miejskich i powiązań funkcjonalnych do wydziałów terytorialnych szczebla powiatowego na Pomorzu Środkowym*, Słupskie Prace Geograficzne, 17, 123–146. DOI: 10.34858/spg.17.2020.009.
- Parol A.R., 2021, *Dostępność transportowa wybranych ośrodków miejskich Pomorza Środkowego z uwzględnieniem zjawiska wykluczenia komunikacyjnego*, Prace Komisji Geografii Komunikacji PTG, 24 (3), 19–35. DOI: 10.4467/2543859XPKG.21.016.15043.
- Przeniosło G., Taczanowski J., 2017, *Ocena systemu transportowego gminy suburbannej na przykładzie Konopisk (powiat częstochowski)*, Prace Komisji Geografii Komunikacji PTG, 20 (3), 31–43. DOI: 10.4467/2543859XPKG.17.014.7488.
- Remelski K., 2020, *Miastko (1990–2020). Okiem terenowego reportera*, Wydawnictwo Region, Gdynia.
- Rosner A., Stanny M., 2017, *Socio-economic development of rural areas in Poland*, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, Warszawa.
- Rydz E., 2006, *Przemiany struktur społeczno-gospodarczych w okresie transformacji systemowej na Pomorzu Środkowym*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej, Słupsk.
- Sokołowski D., 2014, *Niektóre uwarunkowania korekty podziału Polski na województwa*, Przegląd Geograficzny, 86, 567–590. DOI: 51262/0033-2143/10.7163/PrzG.2014.4.6.
- Sołtys J., 2013, *Usługi publiczne jako czynnik miastotwórczy i wyznacznik rangi miasta w sieci osadniczej na przykładzie małych miast Polski Północnej*, Acta Universitatis Lodzianis. Folia Geographica Socio-oconomica, 15 (3), 3–19.

- Taylor Z., 2007, *Rozwój i regres sieci kolejowej w Polsce*, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego Polskiej Akademii Nauk. Monografie, 7, Warszawa.
- Wendt J., 2001, *Geografia władzy w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Zaborowski Ł., 2013, *Podział kraju na województwa. Próba obiektywizacji*, Wydawnictwo Scholar, Warszawa.
- Żuber E., 2010, *Województwo środkowopomorskie – dlaczego być powinno? Część I: Przesłanki historyczne i społeczne, ekonomiczne i prawne*, Wydawnictwo Feniks, Koszalin.

Spis źródeł internetowych

- BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/temat> (dostęp: 14.01.2022).
- Głos Pomorza, 2012, <https://gp24.pl/krzysztof-czerkas-nie-jest-juz-prezesem-szpitala-powiatu-bytowskiego/ar/4790329> (dostęp: 14.01.2022).
- Głos Pomorza, 2017, <https://gp24.pl/szpital-w-miastku-przebral-proces/ar/12081260> (dostęp: 14.01.2022).
- Głos Pomorza, 2018, <https://gp24.pl/wybory-samorzadowe-2018-w-miastku-powiat-miasteczki-to-bicie-piany-czy-moze-jest-na-to-szansa/ar/13555518> (dostęp: 14.01.2022).
- Głos Pomorza, 2019, <https://gp24.pl/jest-decyzja-szpital-w-bytowiu-bedzie-dzialal-dalej/ar/13912449> (dostęp: 14.01.2022).
- GUS, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/opracowania/przeplywy-ludnosci-zwiazane-z-zatrudnieniem-w-2016-r-,20,1.html> (dostęp: 14.01.2022).

Spis dokumentów samorządowych i aktów prawnych

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 listopada 1957 r. w sprawie zmiany granic niektórych powiatów w województwach: bydgoskim, koszalińskim, łódzkim, olsztyńskim, szczecińskim, warszawskim i zielonogórskim (Dz.U. 1957 nr 59 poz. 308).
- Rozporządzenie Ministra – Szefa Urzędu Rady Ministrów z dnia 1 sierpnia 1990 r. w sprawie określenia siedzib i terytorialnego zasięgu działania urzędów rejonowych (Dz.U. 1990 nr 54 poz. 316).
- Rozporządzenie Ministra – Szefa Urzędu Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1990 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia siedzib i terytorialnego zasięgu działania urzędów rejonowych (Dz.U. 1991 nr 3 poz. 16).
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 grudnia 1998 r. w sprawie utworzenia sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości (Dz.U. 1998 nr 166 poz. 1253).
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Sądu Okręgowego w Sieradzu i Sądów Rejonowych w Lidzbarku Warmińskim, Miastku, Obornikach, Olecku, Sejnach i Szydłowcu oraz zmiany rozporządzenia w sprawie sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości (Dz.U. 2004 nr 127 poz. 1326).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 października 2012 r. w sprawie ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych (Dz.U. 2012 poz. 1223).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 listopada 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych (Dz.U. 2014 poz. 1744).

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Miastko na lata 2015–2025, 2015.

Ustawa z dnia 28 maja 1975 r. o dwustopniowym podziale administracyjnym Państwa oraz o zmianie ustawy o radach narodowych (Dz.U. 1975 nr 16 poz. 91).

Ustawa z dnia 22 marca 1990 r. o terenowych organach rządowej administracji ogólnej (Dz.U. 1990 nr 21 poz. 123).

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. 1998 nr 91 poz. 578).

Załącznik nr 1 do uchwały Nr 318/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r., *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030*.

Adam Robert Parol
Uniwersytet Jagielloński
Wydział Geografii i Geologii
Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej
ul. Gronostajowa 7, 30-387 Kraków
ar.parol@student.uj.edu.pl
ORCID: 0000-0002-4969-4571

